

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas NO: 1980/172

Karar NO: 1980/235

ÖZET : Politik ve ideolojik işlenen

sıkıyönetim ilânına neden olan ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunan davaların Askerî Yargı yerinde görülmesi gerektiği Hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanık : Engin Kalfa

O L A Y : 1978 Üniversite giriş sınavlarının yapılacağı Trabzon'da sağ ve sol guruba mensup öğrenci kuruluşlarının ; Trabzon'a gelen öğrenciler üzerinde etkili olmak, öğrencileri kendi yanlarına çekmek amacıyla bildiri dağıtmak, gösteri yapmak biçiminde bazı eylemlere giriştikleri, 15.6.1978 gününde iki guruba mensup öğrencilerin adliye civarında çatıştıkları, çatışma sırasında silâh kullanıldığı, polislerin topluluğu dağıtmaya çalıştığı, bu sırada dağılan öğrencilerin kaçarken birbirlerine ateş ettikleri, sağ gurubun güvenliğini sağlamak üzere kendisine silâh verilen Büyük Ülkü Derneği üyesi sanığın, çatışma sırasında silâhını kullandığı, bu sırada sınava girmek üzere Trabzon'a gelen Hatice Sefer isimli öğrencinin varıldığı, anılan öğrenciyi vuranın sanık Engin Kalfa olduğunun belirlendiği ileri sürülerek Trabzon C.Savcılığı'nca 9.3.1979 günlü iddianame ile " ruhsatsız tabanca taşımak suretiyle, şahısta hata sonucu kasten adam öldürmek " suçundan dolayı sanığın Türk Ceza Kanunu'nun 52. maddesi yoluyla 448. ve 6136 sayılı Yasa'nın 13. maddelerine göre cezalandırılması istemiyle Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır.

Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi; 19.2.1980 gününde, 1979/94-1980/34 sayı ile ; Sanık ile öldürülen arasında herhangi bir kişisel neden bulunmadığı, olayın siyasi görüş ayrılığından meydana geldiği, suçun sıkıyönetim ilânına neden olan yaygın şiddet eylemlerinden olduğu, Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının da aynı doğrultuda bulunduğu, davaya bakmanın sıkıyönetim askeri mahkemelerine ait olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

Erzurum-Kars-Ağrı İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi; 15.5.1980 gününde, 1980/96 sayı ile, sanığa atılı suçun Trabzon'da işlendiği, Trabzon'da sıkıyönetim ilân edilmediği, bu bakımdan sıkıyönetim askeri mahkemesi'nde görülen dava ile

Esas NO: 1980/ 172

genel ve ortak amaç içinde bağlantı bulunmadığı ve davaya bakmanın Trabzon Ağır Ceza Mahkemesi'ne ait olduğu ileri sürülerek 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına karar vermiş ve ilgili belge örneklerini Mahkememiz'e göndererek yargılamayı ertelemiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık

Mahkemesi Ceza Bölümü, Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Fethi Özdural, İsmail Oğuz, Hakkı Müderrisoğlu, Şeref Tolungaç, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un katıldığı 30.6.1980 günlü oturumunda, geçici raportör Danıştay Yardımcısı M. İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki belgeler, Cumhuriyet Başsavcılığı ile Askeri Yargıtay Başsavcılığı'nın Adli Yargının görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okunduktan; oturuma, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioglu'nun bu davada Askeri yargı yerinin görevli olması gerektiği yolundaki sözlü açıklaması dinlendikten sonra görüşülüp düşünüldü :

Suç, Sıkıyönetim ilânından önce ve sıkıyönetim bölgesi dışında, Trabzon'da işlenmiştir. Bu durumda görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddelerinin birlikte gözönüne alınması gerekmektedir.

1402 sayılı Yasa'nın 15. maddesi kural olarak, bu maddede yazılı suçlardan sıkıyönetim ilânına ve faaliyetlerine ilişkin olanları işleyenlerin sıkıyönetim askeri mahkemelerinde yargılanmalarını öngörmüş, bu kuralın istisnasını teşkil eden 13. maddede ise sıkıyönetim askeri mahkemelerinin; sıkıyönetim ilânına neden olan suçları sıkıyönetim ilânından önce işleyenlerle, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlense dahi bakmakla görevli oldukları hükmü yer almıştır.

Sanığa atılı suçlar, sıkıyönetim ilânından önce ve sıkıyönetim bölgesi dışında işlendiğine göre, öncelikle anılan suçların sıkıyönetim ilânına neden olan suçlardan olup olmadığı, ayrıca sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunup bulunmadığı belirlenmelidir.

Dosya kapsamından, sanığın Büyük Ülkü Derneği'nin faal üyesi olduğu, 1976 yılından 1978 yılına kadar bu dernekte faaliyette bulunduğu, dernekçe verilen

Esas NO: 1980/172

görevleri yaptığı, bu arada bir takım eylemlere katıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim sanık 2.3.1979 günü C.Savcısı tarafından alınan ifadesinde " Bana Trabzon'da okullar teşkilatlandırma ve dernege sızmalar olup olmadığını denetleme görevi verildi. Bu suretle Büyük Ülkü Derneği'nin faal üyesi haline geldim. Bizim dernek Ülkücü Gençlik Derneği ile temas halindedir. İl dahilinde yapılacak eylemlerde birleşiriz, Olay günü solcular şehirde bildiri dağıtmak için izin almışlar. Bizim sağ gurup da aynı yasal yollardan izin aldı. Yöneticiler bana sağ gurubun güvenliğini sağlamak için silâh ver. Silâhı olay günü kullandım " dedikten sonra daha önce katıldığı eylemleri anlatmaktadır. Aynı gün Trabzon 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nce yapılan sorgusunda ise yukarıdaki ifadesini tekrar ederek sağ guruba dahil olduğunu, Büyük Ülkü Derneği üyesi bulunduğunu, bu derneğin eylemcileri ile temas ettiğini, onlar tarafından verilen görev gereği olay günü silâhlı olarak sağ gurubun güvenliğini sağladığını, sağ ve sol gurupların kışaştığı sırada silâhı kullandığını, kendisine ateş edenlere ateş ettiğini, olay sırasında bir öğrencinin öldüğünü sonradan duyduğunu belirtmiştir.

Şu hale göre, sanığın olay tarihinden önce, gerekse olay sırasındaki eylemleri Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemlerinden olup, sıkıyönetim ilânına neden olan suçlar kapsamına girmektedir.

Öte yandan 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 3. maddesindeki " irtibat " tanımından ayrı olarak ve geniş anlamda " unumi ve müşterek gaye içinde irtibat " ~~tan~~ söz ederek görevli mahkemenin belirlenmesini öngörmüştü. Bu duruma göre, suçun sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmesi, 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi uyarınca, suçun; sıkıyönetim ilânına neden olan suçlar türünde olması ya da bu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunması koşuluyla, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmesine engel olamaz.

Yukarıda açıklandığı gibi sanığa atılı suçlar, sıkıyönetim ilânına neden olan, politik ve ideolojik görüş ayrılığından kaynaklanan örgütsel nitelikte, ideolojik amaçlı suçlardan olup bu niteliği ile sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu bu tür suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı da bulunmaktadır.

Bu nedenlerle davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden Erzurum-Kars-Ağrı illeri Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nce yapılan başvurunun reddine karar verilmelidir...

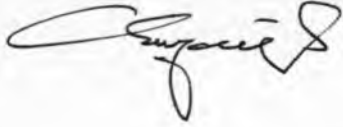
Esas NO: 1980/172

Servet Tüzün ve İsmet Onur bu görüşe katılmamışlardır.

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre Askerî Targı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle Erzurum-Kars-Ağrı İlleri Sakıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askerî Mahkemesi'nce yapılan başvurusunun reddine, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla 30.6.1980 gününde kesin olarak karar verildi.

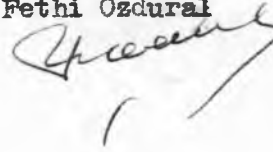
Başkan

Almet H. Boyacıoğlu

Üye

Fethi Özduval

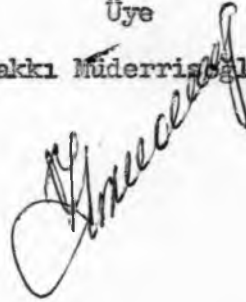
Üye

~~İsmail Oğuz~~

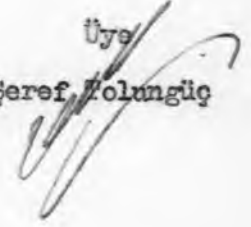
Üye

Hakkı Müderrisoğlu

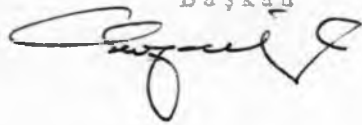
Üye

Şeref Polungüç

Bu kararın Resmi gazete'de yayımı uygundur.

Başkan

Üye

Servet Tüzün

Üye

İsmet Onur

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

KARSI OY YAZISI

Esas No : 1980/172

Sanığa isnat olunan eylemlerinden dolayı yargılanması gereken görevli ve yetkil mahkemenin tayin ve tesbit edilebilmesi için evvelemerde sıkıyönetim askeri mahkemelerir görev ve yetkilerini gösteren 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun ilgili maddelerinin değe lendirilmesi gerekir.

Sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkileri 1402 sayılı sıkıyönetim ka nununun 13.,14. ve 15. maddeleri ile tedvin edilmiştir. Sanığa isnat olunan suçlar sıkıyö netim bölgesi dışında işlenmiş olduğuna ve sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlara, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılması esas ve usulü aynı kanunun 1728 sayılı kanur değişik 13. maddesi 2. cümlesinde belirtildiğine ve bu cümlede aynene "...sıkıyönetim a keri mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla umumî ve müşterek gaye içerisinde irtit tı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılır"denildiğine nazaran, sıkıyönetim askeri ma kemelerinin sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlara bakabilmesi için dava konusu eyl min, sıkıyönetim askeri mahkemesinin elkoyduğu herhangi bir suçla genel ve ortak amaç içe risinde bağlantılı olarak"işlenmiş olması gerekir.

Tetkik konusu fiillerin, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bi suçla genel ve ortak amaç içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş olduğunu zahire çıkararak d dosyasındaki bir delil bulunmadığına ve bu durum muvacehesinde de mezkûr maddede yer ala sıkıyönetim askeri mahkemelerince el konulmuş suçla "genel ve ortak amaç içerisinde irtit batlı olması"koşulu gerçekleşmediği gibi herhangi bir bölgede Anayasa'nın 124. maddesind yer alan ve sıkıyönetim ilan sebeplerini teşkil eden nitelik ve nicelikte bir olayın mey na gelmiş olup olmadığının takdiri ve değerlendirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisince onanması koşuluyla, Bakanlar Kuruluna ait olduğuna göre, sıkıyönetim ilan edilmeyen bir bö gede meydana gelen eylem için, Anayasa'nın 124. maddesi gereğince yetkili merciin bu şeki de bir takdir ve kabul hakkını kullanmış olduğu düşünülmiyeceği ve uygulamada olduğu git sıkıyönetim bölgeleri dışında, sıkıyönetim ilan ve sebeplerinin mevcut olduğunun yetkili cilerce saptanması halinde işbu bölgede de sıkıyönetim ilan edilme cihetine gidilebilece cihetle, sıkıyönetim ilan edilmeyen bir bölgede işlenen hiçbir suç sıkıyönetim ilanına se olan suç olarak kabul edilemez. Bu nedenlerle sıkıyönetim bölgesi dışında ve sıkıyönetim ilanından sonra işlenen dava konusu fiillere sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılama cağı görüşünde olduğundan; Uyuşmazlık konusu dava dosyasındaki fiilleri işlediği iddia c nan sanığın yargılanmasının Askeri Yargı yerinde görülmesine ilişkin geçünlük kararına bu gerekçe ile katılmıyoruz.